

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

КАФЕДРА МОВОЗНАВСТВА ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВИ

ТЕОРІЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

СИЛАБУС

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (Історія, англійська мова і література) 014 Середня освіта (Історія) 014 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія. Середня освіта (Історія, англійська мова і література) Середня освіта (Українська мова і література). Психологія.
Форма навчання	денна
Курс	II
Семестр	III

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол засідання
кафедри мовознавства та
російської мови
28.08.2019 № 1

Бахмут 2019

Назва курсу	Теорія мовленнєвої комунікації
Викладач (-і)	Жарикова Марина Володимирівна, к. філол. наук, доц.
Контактний тел.	+38 0506858606
E-mail	m.zharikova@forlan.org.ua
Локація курсу в корпоративному середовищі	Ресурсний центр (аудиторія № 315, навчальний корпус № 2)
Формат курсу	очний (offline)
Консультації	Очні консультації: в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронну пошту, що вказана в силабусі.

1. Анотація.

Навчальна дисципліна належить до вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки.

Дисципліна “ Теорія мовленнєвої комунікації” – інтерлінгвістична дисципліна, що вивчає процеси створення, передачі і інтерпретації повідомлень (текстів) засобами мови; мовленнєву взаємодію людей як обмін інформацією пізнавального або фатичного (контактовстановлюючого, оцінного) характеру. В основі навчальної дисципліни – прагматика як найважливіший напрямок у функціональній лінгвістиці.

Дисципліна «Теорії мовленнєвої комунікації» спрямована на функціонально-комунікативний опис мови, що зумовлює необхідність не лише інтегрувати характеристики типологічного плану внутрішньої організації мовних одиниць, визначити різні мовні одиниці з погляду фонетики, морфології і синтаксису, а й врахувати всі чинники (соціальні, психологічні, когнітивні, культурні, ситуативні), сукупність яких детермінує функціонування певної одиниці мовної комунікації в конкретних комунікативних умовах. Її визначають як дисципліну нового типу з огляду на міждисциплінарний характер: вона є складовою загальної теорії комунікації, яка опосередковує зв'язки з «Філософією», «Логікою», «Риторикою», «Психологією», «Соціологією» тощо на першому (бакалаврському) рівні і водночас спирається на теоретичні доробки навчальних дисциплін другого (магістерського) рівня «Філософія сучасної освіти», «Комунікативні стратегії основної мови», «Комунікативні стратегії другої мови» «Сучасна наукова мова».

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі форми навчання: 1) лекційні заняття, на яких розглядається прагматика як найважливіший напрямок у функціональній лінгвістиці; 2) семінарські заняття, що передбачають опрацювання вербального спілкування: його форм, функцій, ситуативної й соціокультурної зумовленості; 3) консультації, які проводяться з метою допомоги здобувачам у виконанні творчих робіт, роз'яснення окремих розділів

теоретичного матеріалу, відпрацювання здобувачами пропущених занять; 4) індивідуальне навчально-дослідне завдання «Комунікативні девіації з огляду порушення параметрів комунікативної ситуації (за Д.Хаймсом)».

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3	<p>Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка</p> <p>Спеціальність</p> <p>014 Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія.</p> <p>014 Середня освіта (Історія)</p> <p>014 Середня освіта (Українська мова і література)</p>	Вибіркова	
	<p>Освітня програма</p> <p>Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія.</p> <p>Середня освіта (Українська мова і література) Психологія.</p> <p>Середня освіта (Історія, англійська мова і література)</p>		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання «Комунікативні девіації з огляду порушення параметрів комунікативної ситуації (за Д.Хаймсом)».		Семестр	
Загальна кількість годин: 90		2-й	
		Лекції	

Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача – 3	Рівень вищої освіти «магістр»	год. 18	
		Практичні, семінарські	
		год. 18	
		Лабораторні	
		год. -	
		Самостійна робота	
		год. 54	
		Вид контролю: екзамен	

3. Мета та завдання курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія мовленнєвої комунікації» є надання загального уявлення про напрям сучасної лінгвістики, спрямований на вивчення закономірностей, складників і чинників комунікативної діяльності людини, яка здійснюється на основі природної мови.

Завдання:

- розглянути феномен мовленнєвої комунікації;
- узагальнити й систематизувати знання студентів про аспекти, що висвітлюють особливості мовленнєвого спілкування;
- ознайомитися з основними поняттями даної дисципліни;
- розглянути типи й моделі комунікації, контекст та його типи, мовленнєву ситуацію;
- ознайомитися з лінгвокогнітивним підходом до процесу комунікації;
- розглянути основні принципи, що визначають національно специфіку мовленнєвого спілкування;
- розглянути стратегії і тактики мовленнєвого спілкування;
- сформувати вміння і навички правильно розуміти та аналізувати комунікативні процеси і явища.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

Загальні:

- Здатність організувати і здійснювати освітню діяльність на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії освіти, здатність аналізувати, оцінювати та застосовувати сучасні наукові досягнення в галузі мовознавства.
- Здатність планувати і вирішувати завдання власного особистісного та професійного розвитку
- Здатність реалізувати ефективні психолого-педагогічні стратегії існування людини у суспільстві в умовах сучасного глобалізованого соціокультурного середовища
- Здатність усвідомлювати моделі світу, природу, причинно-наслідкові закономірності розвитку суспільства і зв'язки різних культур; набувати

культурного досвіду для досягнення загальнолюдських цінностей; засвоювати і реалізовувати наукові та культурні досягнення світової цивілізації з поважним ставленням до різних культур, релігій, прав народів і людини та ідеї збереження миру та толерантного існування

- Здатність реалізовувати у професійній діяльності настанови толерантності та гуманності, у контексті сучасної мультикультурності, на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ, культурних реалій сьогодення
- Здатність здійснювати пошук, оброблення, систематизацію, контекстуалізацію та інтерпретацію загальнонаукової інформації з різних джерел, а також генерувати нові ідеї для вирішення практичних професійних завдань, зокрема у міждисциплінарних галузях
- Здатність орієнтуватися в інформаційних та Internet джерелах, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації, усвідомлювати цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі, володіння комп'ютерною та інформаційною культурою
- Здатність працювати у професійній групі, дотримуючись етичних норм професійної діяльності

Фахові:

- Здатність реалізувати рівень мовної та мовленнєвої компетентностей, достатній для забезпечення успішного спілкування в професійній та громадській сферах, оперування лексичними, граматичними аспектами, ефективними засобами творення цілісного усного й писемного тексту, здатність до реалізації професійних усних презентацій
- Здатність використовувати базові знання про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної лінгвістики, психології
- Здатність моделювати інноваційне освітнє середовище та конструювати зміст, форми, методи та засоби навчання українській мові і літературі, психології у середній та вищій школі, у закладах підвищення кваліфікації та перепідготовки фахівців
- Здатність реалізувати достатній рівень мовної та мовленнєвої компетентностей на основі теорії та практики дискурсивного аналізу
- Здатність використовувати мовні засоби та мовленнєві структури у різних типах дискурсу, зокрема у професійному
- Здатність розуміти національну та соціокультурну специфіку мовленнєвої поведінки носіїв різних мов та здійснювати ефективні комунікативні контакти
- Здатність обирати ефективні стратегії для вирішення комунікативних завдань
- Здатність оперувати ключовими поняттями фахових дисциплін та розуміти об'єктивні тенденції розвитку сучасної філології, психології.

4. Результати навчання - згідно з вимогами освітньо-професійної програми компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

- Організація і здійснення освітньої діяльності на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії освіти, аналіз, оцінка та застосовування сучасних наукових досягнень в галузі мовознавства, літературознавства, психологічної науки, методики навчання української мови і літератури; методики викладання психології
- Планування і організація власного особистісного та професійного розвитку

- Реалізація у власній професійній діяльності ефективних психолого-педагогічних стратегій існування людини у суспільстві в умовах сучасного глобалізованого соціокультурного середовища
- Усвідомлення моделі світу, природи, причинно-наслідкових закономірностей розвитку суспільства і зв'язків різних культур; засвоєння і реалізація у викладацькій діяльності набутого культурного досвіду, поважне ставлення до різних культур, релігій, прав народів і людини та до ідеї збереження миру і толерантного існування
- Професійна діяльність, основана на принципах толерантності та гуманності, у контексті сучасної мультикультурності, на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ
- Самостійний пошук, оброблення, систематизація, контекстуалізація та інтерпретація загальнонаукової інформації з різних джерел, генерування нових ідей для вирішення практичних професійних завдань, зокрема у міждисциплінарних галузях
- Вільна орієнтація в інформаційних та Internet джерелах, використання у власній професійній діяльності бібліотечних фондів, критичне ставлення до отриманої інформації, усвідомлення цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі, володіння комп'ютерною та інформаційною культурою
- Результативна діяльність у професійній групі, дотримання етичних норм професійної діяльності
- Планування освітнього процесу, прогнозування його основних показників, ґрунтуючись на сучасних теоретичних та методичних знаннях у галузі педагогіки та психології
- Рівень мовної та мовленнєвої компетентностей, достатній для забезпечення успішного спілкування в професійній та громадській сферах, оперування лексичними, граматичними аспектами, стилістичними ознаками української мови, ефективними засобами творення цілісного усного й писемного тексту, реалізація професійних усних презентацій із подальшою дискусією
- Ефективне використання базових знань про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної педагогічної науки, лінгвістики та літературознавства, психології
- Розуміння культурологічних традицій та лінгвокраїнознавчих особливостей мовленнєвої і немовленнєвої поведінки носіїв різних мов
- Реалізація достатнього рівня мовної та мовленнєвої компетентностей на основі теорії та практики дискурсивного аналізу
- Використання мовних засобів та мовленнєвих структур у різних типах дискурсу, зокрема у професійному
- Розуміння національної та соціокультурної специфіки мовленнєвої поведінки носіїв різних мов та здійснення ефективних комунікативних контактів
- Використання ефективних стратегій для вирішення комунікативних завдань

5. Політика курсу заснована на політиці ГПМ.

Горлівський інститут іноземних мов є вільним і автономним центром освіти, що покликаний давати адекватні відповіді на виклики сучасності, плекати й оберігати духовну свободу людини, що робить її спроможною діяти згідно з власним сумлінням; її громадянську свободу, яка є основою формування суспільно відповідальної особистості, академічну свободу та академічну добросовісність, що є головними рушійними силами наукового поступу. Внутрішня атмосфера інституту будується на засадах відкритості, прозорості, гостинності, повазі до особистості.

Вивчення навчальної дисципліни «Теорія мовленнєвої комунікації» потребує: виконання завдань згідно з навчальним планом; підготовки до семінарських занять; роботи в інформаційних джерелах; опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури, а також ознайомлення з деякими поняттями соціо- і етнолінгвістики, зокрема типами вербальної та невербальної комунікації, системою настанов або орієнтацій мовця (міжособистісних та позаособистісних), соціальних, психологічних і рольових позицій комунікантів та ін..

Підготовка та участь у семінарських заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення теоретичного матеріалу, конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі.

Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме: підтвердження теоретичного матеріалу прикладами з певних соціальних та культурних ситуацій, знання основних дефініцій, уміння аргументовано викласти певний матеріал, підготувати презентацію власних навчальних пошуків, коментувати відповіді інших здобувачів, доповнювати їх, знаходити помилки (неточності, недоліки) та надавати правильну відповідь.

Відповідь здобувача повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

6. Схема курсу

Змістовий модуль №1. Комунікативна ситуація та її складові.

Типи і моделі комунікації. Контекст та його типи. Мовленнєва ситуація. Адресат й адресант. Невербальна комунікація. Поняття про комунікацію. Типи комунікації. Моделі комунікації. Типи прагматичного контексту (по Паре); мовленнєва (комунікативна) ситуація та її параметри (Хаймс); мовна та комунікативна особистість; комунікативні рольові позиції «мовної особистості»; соціальна, у тому числі гендерна та психологічна роль мовної особистості. Місце й функції невербальної комунікації в міжособистісному спілкуванні. Особливості невербальної комунікації. Функції невербальних повідомлень. Основні канали невербальної комунікації. Кинесика. Міміка. Контакт очима. Поза. Жести. Такесика. Проблеми інтерпретації невербального поведіння.

Лінгво-когнітивний підхід до комунікації. Знання та уявлення як елементи «змісту» свідомості. Види знань. Когнітивна лінгвістика. Концепт як когнітивна структура. Сучасні класифікації когнітивних структур. Фреймування та рефреймування. Поняття пресупозиції. Імпліцитний зміст висловлювання. Типи імплікатур.

Національна специфіка мовленнєвого спілкування. Культура і мова. Мовна й концептуальна картини світу. Лінгвокраїнознавча теорія слова. Одиниці, що визначають національну специфіку мовної комунікації: міф, символ, архетип, обряд, ритуал, еталон і стереотип. Прецедентні феномени. Етнічні аттит'юди. Національна специфіка невербальної комунікації. Комунікативні девіації, пов'язані з порушенням національної специфіки спілкування.

Змістовий модуль № 2. Контакт

Референт. Номінативний (пропозиційний) та комунікативний (інтенціональний) зміст висловлювання. Поняття про референтну ситуацію. Види референції. Типологія представлення референта у висловлюванні. Засоби непрямого вираження інтенції. Правила транспорту референта. Поняття про фатичну комунікацію.

Лінгвоетологія. Мовленнєва поведінка як об'єкт лінгвоетології. Теорія мовленнєвих актів. Основні одиниці комунікації. Мовний акт як мінімальна одиниця комунікації, його структура. Відмінність від вислову та речення. Типи МА. Прямі та непрямі МА. Способи вираження ілюктивної сили в прямому МА. Імплікатури дискурсу. Мовленнєвий крок, мовленнєвий цикл та мовленнєва подія як одиниці мовленнєвої поведінки та спілкування. Мовний жанр як одиниця комунікації. Основні напрямки у вивченні мовних жанрів. Схожість з МА та розбіжність. Поняття первинних та вторинних мовних жанрів. Девіації.

Стратегії і тактики мовленнєвого впливу. Поняття про персуазивний дискурс. Стратегії та тактики мовної поведінки. Типи стратегій. Логічні та психологічні тактики. Основні стратегії ввічливості Д. Ліча. Девіації. Стратегії негативної та позитивної ввічливості П. Браун і С. Левінзона. Девіації.

Принцип кооперації Г. П. Грайса. Максима кількості. Максима якості. Максима релевантності. Максима способу (манери) мовленнєвої поведінки. Конфлікт максим.

Текст та дискурс. Дискурс як одиниця комунікації. Відмінність від тексту. Типи дискурсу. Текстово-дискурсивні категорії: цілісність, інформативність, дискретність, членованість, когерентність, континуум. Категорія інтерактивності (телеологічності) дискурсу. Категорії континууму та антропоцентричності. Засоби вираження основних антропоцентрів дискурсу. Категорія інформативності. Фактуальна та змістовно-концептуальна інформація в дискурсі. Експліцитні та імпліцитні засоби вираження концептуальної інформації. Категорія оцінки. Види оцінок. Прагматична зв'язність елементів дискурсу. Девіації.

Сутність та природа комунікативних девіацій. Поняття комунікативної невдачі. Типологія комунікативних девіацій. Причини комунікативних невдач з огляду порушення параметрів комунікативної ситуації (за Д. Хаймсом)

7. Система оцінювання

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

- усне опитування;
- тестові завдання;
- самостійні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань;
- контрольні роботи змістових модулів;
- проектні завдання;
- контрольна робота залікового модуля (екзамен)

Форми поточного і підсумкового контролю

Оцінювання знань здобувачів з навчальної дисципліни «Теорія мовленнєвої комунікації» здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають поточний, підсумковий модульний, підсумковий семестровий контроль. Рівень навчальних досягнень здобувачів оцінюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль передбачає усні відповіді здобувачів на теоретичні питання семінарських занять, виконання тестових завдань та самостійних робіт.

Підсумковий модульний контроль передбачає виконання контрольних робіт змістового модулю. Оцінка за змістовий модуль дорівнює сумі балів контрольних точок та КРЗМ з урахуванням коефіцієнтів.

Підсумковий контроль. Формою підсумкового контролю є екзамен.

ГРАФІК поточного контролю

Кількість КТ - 4

Коефіцієнт КТ – 0,1

Кількість КРЗМ – 2

Коефіцієнт КРЗМ – 0,1

Кількість ЗМ – 2

Вид підсумкового контролю: іспит усна частина (коефіцієнт - 0,4)

№	Вид контролю	Форма контролю	Термін проведення
1.	КТ № 1	Тестові завдання	СЗ № 2
2.	КТ № 2	Тестові завдання	СЗ № 5
3.	КРЗМ №1	Контрольна робота творчого характеру	СЗ № 6
4.	КТ № 3	Тестові завдання	СЗ № 7
5.	КТ № 4	Тестові завдання	СЗ № 8
6.	КРЗМ № 2	Контрольна робота творчого характеру	СЗ № 9

Форма підсумкового контролю

Підсумковий контроль покликаний об'єктивно підтвердити досягнутий рівень навченості, визначити ступінь сформованості навичок та умінь здобувачів на кінець певного етапу навчання (в кінці семестру).

Курс «Теорія мовленнєвої комунікації» вивчається протягом одного семестру.

Формою підсумкового контролю в I семестрі є **іспит**, який контролює рівень засвоєння здобувачами теоретичного матеріалу та набуття ними навичок і умінь його застосування у практичній діяльності на підставі результатів поточного контролю.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль та самостійна робота						Підсумковий контроль		Сума
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2					
КТ 1	КТ 2	КРЗМ 1	КТ 3	КТ 4	КРЗМ 2	40		60+40 (іспит)
10	10	10	10	10	10			

Кількість КТ – 4, коефіцієнт КТ – 0,1.

Кількість КРЗМ – 2, коефіцієнт КРЗМ – 0,1.

Контрольна робота залікового модуля (іспит) – коефіцієнт 0,4.

Загальна оцінка складається з суми балів за контрольні точки і контрольні роботи змістових модулів, набраних упродовж навчального семестру (60%) та балів, набраних за усні відповіді під час іспиту (40%).

Процедура проведення підсумкового контролю (іспиту) регламентована програмою підсумкового контролю з навчальної дисципліни, затвердженою на засіданні кафедри вітчизняної та зарубіжної історії.

Шкала оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
	екзамен	залік		
90-100	Відмінно	зараховано	A	відмінне виконання лише з незначною(мінімальною 1-2) кількістю помилок
82-89			B	вище середнього рівня з кількома помилками
75-81			C	вище середнього рівня з кількома помилками
67-74			D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-66			E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35-59	Незадовільно	не зараховано	FX	з можливістю повторного складання
1-34			F	з обов'язковим повторним курсом

Зміст екзаменаційної підготовки

1. Теорія мовленнєвої комунікації як напрям дослідження в мовознавстві. ТМК поряд з іншими дисциплінами, що вивчають мову та мовну поведінку людини. Школи і напрями у вивченні мовного спілкування.
2. Види спілкування.
3. Лінійна модель комунікації.
4. Нелінійна модель комунікації.
5. Поняття «комунікативний контекст». Модель комунікативного контексту (ситуації) Д. Хаймса.
6. Поняття мовної та комунікативної особистості.
7. Комунікативні ролі мовної особистості. Комунікативні невдачі (девіації), пов'язані з порушенням параметра «роль» у комунікативному контексті.
8. Соціальні (у тому числі гендерні) ролі мовної особистості. Комунікативні невдачі (девіації), пов'язані з порушенням параметра «роль» у комунікативному контексті.
9. Психологічні ролі мовної (комунікативної) особистості. Комунікативні невдачі (девіації), пов'язані з порушенням параметра «роль» у комунікативному контексті.
10. Паралінгвістика. Функції невербальної комунікації. Відмінність вербальної від невербальної комунікації.
11. Основні канали невербальної комунікації. Кінесика. Міміка. Поза. Жести та їх функції. Національна специфіка невербальної комунікації.
12. Такесика. Поняття «проксемики» та її національна специфіка. Девіації.
13. Зародження мови (дискурсу). Основні етапи.
14. Сприйняття та розуміння мови.
15. Когнітивний підхід до проблем спілкування. Концепт як когнітивна структура.
16. Фрейм та його різновиди. Інтерактивний фрейм та жанри мови.

17. Лінгвокультурологія. Мовна та концептуальна картина світу.
18. Лінгвокраїнознавча теорія слова.
19. Одиниці, що визначають національну специфіку мовної комунікації : міф, символ, архетип, обряд, ритуал, еталон і стереотип. Комунікативні девіації, пов'язані з порушенням національної специфіки спілкування.
20. Поняття прецедентних феноменів і їх типи.
21. Основні одиниці комунікації. Мовний акт як мінімальна одиниця комунікації, його структура. Типи МА. Відмінність від вислову та речення.
22. Прямі та непрямі МА. Способи вираження ілюктивної сили в прямому МА. Імплікатури дискурсу. Комунікативні девіації.
23. Мовний жанр як одиниця комунікації. Основні напрямки у вивченні мовних жанрів. Схожість з МА та розбіжність.
24. Поняття первинних та вторинних мовних жанрів. Девіації.
25. Дискурс як одиниця комунікації. Відмінність від тексту. Типи дискурсу.
26. Категорія інтерактивності (телеологічності) дискурсу. Стратегії та тактики мовної поведінки. Типи стратегій. Логічні та психологічні тактики.
27. Основні стратегії ввічливості Д. Ліча. Девіації.
28. Стратегії негативної та позитивної ввічливості П. Браун і С. Левінзона. Лікоущемляючі мовні акти. Девіації.
29. Категорії континууму та антропоцентричності. Засоби вираження основних антропоцентрів дискурсу.
30. Категорія інформативності. Фактуальна та змістовно-концептуальна інформація в дискурсі. Експліцитні та імпліцитні засоби вираження концептуальної інформації.
31. Поняття про фатичну комунікацію. Фатичні жанри дискурсу.
32. Поняття інтертекстуальності та її види (за Ж. Женнету).
33. Категорія оцінки. Види оцінок.
34. Цілісність (когерентність) та зв'язність (когезія) дискурсу. Засоби вираження когерентності та когезії. Поняття конекторних рядків. Девіації.
35. Прагматична зв'язність елементів дискурсу. Девіації.
36. Референціальність дискурсу. Семіотичні моделі комунікації. Поняття «референтна ситуація». Правила транспорту референта в дискурсі. Девіації.
37. Принцип кооперації Г. П. Грайса. Максима кількості. Девіації.
38. Принцип кооперації Г. П. Грайса. Максима якості. Девіації.
39. Принцип кооперації Г. П. Грайса. Максима релевантності. Девіації. Конфлікт максим.
40. Принцип кооперації Г. П. Грайса. Максима засобу. Девіації.

Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни «Теорія мовленнєвої комунікації»

- **100 б.** – здобувач вищої освіти комплексно розв'язує поставлені питання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни; аргументовано, чітко висловлює власну думку; бачить між предметні зв'язки, наводить приклади і коментує їх; повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми; вільно володіє спеціальною термінологією.
- **95 б.** – здобувач вищої освіти комплексно розв'язує поставлені питання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни; аргументовано, чітко висловлює власну думку; бачить між предметні зв'язки, наводить приклади і коментує їх; повністю

розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми; вільно володіє спеціальною термінологією. Допускається 2–3 неточності у викладенні матеріалу, що не призводять до помилкових висновків.

● **90 б.** – здобувач вищої освіти комплексно розв’язує поставлені питання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни; аргументовано, чітко висловлює власну думку; бачить між предметні зв’язки, наводить приклади і коментує їх; повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми; вільно володіє спеціальною термінологією, проте ще повинен працювати над умінням виразно висловлювати особистісну позицію і належно її аргументувати.

● **85 б.** – здобувач вищої освіти засвоїв теоретичний матеріал, вільно й комплексно розв’язує поставлені питання; правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми наводить приклади, але не завжди дотримується логіки викладу, хоча вільно орієнтується у хронології процесів, усвідомлює системні зв’язки.

● **80 б.** – здобувач вищої освіти правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми; у викладі теоретичного матеріалу вживає відповідну термінологію з наведенням відповідних прикладів, але ще має вдосконалювати вміння чітко висвітлювати тему, послідовно її викладати, належно аргументувати основну думку.

● **75 б.** – здобувач вищої освіти загалом правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми, але не використовує прикладів, у відповіді можливі 3-4 неточності у використанні спеціальної термінології.

● **70 б.** – здобувач вищої освіти відповів на поставлені питання, але є певні труднощі у використанні термінологічного апарату. Зміст питань викладено частково, не завжди послідовно, студенту ще слід працювати над умінням самостійно формулювати судження, належно їх аргументувати.

● **65 б.** – здобувач вищої освіти зміст питань викладає частково, не завжди послідовно; демонструє задовільні знання у викладі теоретичного матеріалу з наведенням відповідних прикладів; у відповіді допускає наявні помилки зі спеціальної термінології;

● **60 б.** – здобувач вищої освіти відповідає зі значними недоліками, допускає грубі помилки в термінах, не знає окремі категорії, побудоване студентом висловлювання характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексики і граматична будова мовлення.

● **55 б.** – здобувач вищої освіти основний зміст не розкрито, студент демонструє епізодичні знання з курсу, які не дають цілісної уяви про основні етапи становлення науки; допускає грубі помилки в термінах.

- **35 б.** – здобувач вищої освіти отримує, якщо він буде лише окремі, не пов'язані між собою речення, далекі за змістом навчального матеріалу; не володіє термінологічним тезаурусом, відсутнє логічне мислення та здібність до аналізу культурних одиниць.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Академія, 2004. 344 с.
2. Габидуллина А. Р. Основы теории речевой коммуникации : учебное пособие для вузов – изд. 2-е, перераб. и доп. / А. Р. Габидуллина, М. В. Жарикова. – Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2005. 225 с.
3. Грайс Г. П. Логика и речевое общение / Г. П. Грайс // Новое в заруб. лингвистике. Вып. 16. – М. : Прогресс, 1985. С. 217–237.
4. Гудков Д. Теория и практика межкультурной коммуникации / Д. Гудков. – М. : Гнозис, 2003. 288 с.
5. Ключев Е. В. Речевая коммуникация / Е. В. Ключев. – М. : РиполКлассик, 2002. – 316 с.
6. Культура русской речи : учебник для вузов / [под ред. Л. К. Граудиной, Е. Н. Ширяева]. – М. : НОРМА_ИНФРА, 2001. 560 с.
7. Мучник Б. С. Основы стилистики и редактирования / Б. С. Мучник. – Ростов-на-Дону : Фенікс, 1997. 480 с.
8. Радыгина Э. Ю. Коммуникативные барьеры общения / Э. Ю. Радыгина // Лингвистика и школа. – Красноярск : КГУ, 2002. С. 87–95.
9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : підручник / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. 254 с.
10. Семенюк В. Ю. ОТМК : навчальний посібник / О. А. Семенюк, В. Ю. Паращук. – К. : Академія, 2010. 240 с.
11. Сопер П. Основы искусства речи / П. Сопер. – М. : Яхтмен, 1995. – 448 с.
12. Формановская Н. И. Речевое общение: коммуникативно-прагматический подход / Н. И. Формановская. – М. : Русский язык, 2002. 216 с.
13. Яшинкова У. В. ОТМК : навч. посібник / У. В. Яшинкова. – К. : Академія, 2010. – 312 с.

Додаткова

1. Ключев Е. В. Речевая коммуникация / Е. В. Ключев. – М. : РиполКлассик, 2002. – 316 с.
2. Падучева Е. В. Прагматические аспекты связности диалога / Е. В. Падучева // Известия АН СССР. Сер. лит. и яз. – М. : АН СССР, 1982. – № 4. С. 305–313.
3. Пироженко О. Г. «Коммуникативная стратегия» как единица речевого общения / О. Г. Пироженко // Вестник ХДУ. – Харьков : изд-во ХДУ, 1998. – С. 151–154.
4. Brown P. Politeness : Some Universals in Language Usage / P. Brown, S. C. Levinson – Cambridge etc. : Cambridge University Press 1987. 345 p.
5. Leech J. Principles of pragmatics / J. Leech. – London : Longman, 1983. 250 с.

1. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/>
2. <http://www.cambridgeesol.org/index.html>
3. <http://www.better-english.com>
4. <http://www.multitran.ru/>
5. http://freebooks.net.ua/audio/foreignlang_audio/page/2/

Основна література:

1. Гончаревський В. Е. Цивілізаційний підхід до історії: сучасний історичний досвід (1991-2009). - К. : Логос, 2011.
2. Космина В.Г. Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу. - Запоріжжя: Запорізький нац. Університет, 2011.
3. Орлова Т.В. Всесвітня історія. Історія цивілізацій: Навч. посіб.- К.: Либідь, 2012.
4. Павленко Ю. В. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: навч. посіб.- К.: Либідь, 2001.
5. Сич І.Ф. Цивілізації в історії людства. Конспект лекцій. - Чернівці: Чернівецький університет, 2009.
6. Тойнби А.Дж. Постижениеистории.- М.: Прогресс,1996.